

DOI: <https://doi.org/10.32689/2523-4536/67-12>
УДК 336.71:65.012.12

Ананьєва Ю. В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри публічних фінансів,
Державний податковий університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0481-5787>

Ananieva Yuliia

PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Public Finance,
State Tax University

СТРАТЕГІЧНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ В УМОВАХ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

STRATEGIC APPROACH TO FINANCIAL RISKS MANAGEMENT IN THE CONDITIONS OF INTERNATIONAL ECONOMIC INTEGRATION

У статті розглянутий стратегічний підхід до управління фінансовими ризиками в умовах міжнародної економічної інтеграції. Основний акцент зроблено на важливості корпоративної культури, комунікації та відкритості в процесі ідентифікації, оцінки та реагування на потенційні ризики. Автори аналізують роль стратегічного планування, взаємодії між зацікавленими сторонами та постійного моніторингу в створенні резилієнтних організацій, здатних адаптуватися до змінних умов ринку. Надано практичні рекомендації щодо ефективного управління ризиками та підкреслює важливість навчання та розвитку в сучасному бізнес-середовищі. Розглянуто вплив глобалізації та міжнародної інтеграції на фінансові ризики, з якими стикаються сучасні підприємства. Враховуючи зростання міжнародної конкуренції, волатильність ринків та геополітичні нестабільності, потреба в стратегічному підході до управління ризиками стає все більш актуальною. Акцентовано увагу на необхідності інтеграції управління ризиками в загальну корпоративну стратегію, що дозволяє підприємствам не лише мінімізувати потенційні загрози, але й використовувати ризики як стратегічні можливості. Висвітлюються також питання взаємодії між різними відділами організації, необхідність крос-функціональної комунікації та роль топ-менеджменту в формуванні культури управління ризиками. Наводяться приклади успішних підходів до управління ризиками в провідних світових компаніях, а також рекомендації для підприємств, які прагнуть вдосконалити свої механізми управління фінансовими ризиками в умовах міжнародної економічної інтеграції. В контексті глобалізованого світу, де економічні кордони стають менш вираженими, підприємства стикаються з новими викликами та можливостями. Це змушує бізнес переглядати свої традиційні методи управління ризиками та шукати нові підходи. Однією з ключових тенденцій є інтеграція технологій у процес управління ризиками. Цифрова трансформація, використання штучного інтелекту та машинного навчання дозволяють підприємствам аналізувати великі обсяги даних, прогнозувати потенційні ризики та розробляти стратегії для їх уникнення або мінімізації.

Ключові слова: стратегічний підхід, управління фінансовими ризиками, міжнародна економічна інтеграція, корпоративна культура, комунікація та відкритість, глобалізація, цифрова трансформація.

The article discusses a strategic approach to financial risk management in the context of international economic integration. The main emphasis is placed on the importance of corporate culture, communication and openness in the process of identifying, assessing and responding to potential risks. The authors analyze the role of strategic planning, interaction between interested parties and constant monitoring in creating resilient organizations capable of adapting to changing market conditions. Provides practical guidance on effective risk management and emphasizes the importance of learning and development in today's business environment. The influence of globalization and international integration on the financial risks faced by modern enterprises is considered. Given the growth of international competition, market volatility and geopolitical instability, the need for a strategic approach to risk management is becoming increasingly urgent. Attention is focused on the need to integrate risk management into the overall corporate strategy, which allows enterprises not only to minimize potential threats, but also to use risks as strategic opportunities. Issues of interaction between different departments of the organization, the need for cross-functional communication, and the role of top management in the formation of a risk management culture are also highlighted. Examples of successful approaches to risk management in leading global companies are provided, as well as recommendations for enterprises seeking to improve their financial risk management mechanisms in the context of international economic integration. In the context of a globalized world, where economic borders are becoming less pronounced, enterprises face new challenges and opportunities. This forces businesses to review their traditional risk management methods and look

for new approaches. One of the key trends is the integration of technology into the risk management process. Digital transformation, the use of artificial intelligence and machine learning allow enterprises to analyze large volumes of data, predict potential risks and develop strategies to avoid or minimize them.

Keywords: strategic approach, financial risk management, international economic integration, corporate culture, communication and openness, globalization, digital transformation.

Постановка проблеми. У сучасному світі процеси глобалізації та міжнародної економічної інтеграції набувають все більшого значення. Вони відкривають перед компаніями безліч нових можливостей, але одночасно приносять і нові виклики. Одним з найактуальніших викликів є необхідність ефективного управління фінансовими ризиками. Ці ризики можуть мати різноманітний характер: від коливань валютних курсів до політичної нестабільності в країнах-партнерах. У зв'язку з цим, стратегічний підхід до управління фінансовими ризиками стає ключовим елементом успішної діяльності будь-якої компанії, яка оперує на міжнародному рівні. У цій статті ми розглянемо основні аспекти такого підходу та його значення в умовах міжнародної економічної інтеграції. Компанії повинні адаптуватися до швидко змінюваних умов ринку, враховуючи ризики, пов'язані з валютними коливаннями, зміною тарифів, санкціями та іншими економічними факторами. Політичні ризики в країнах-партнерах можуть впливати на діяльність компаній, викликаючи потребу в адаптації стратегій управління ризиками. Інновації та технологічні зміни можуть впливати на фінансову стабільність компаній, вносячи корективи в їхні бізнес-моделі. Вимоги до сталого розвитку, соціальної відповідальності та екологічної безпеки також впливають на фінансову діяльність компаній. Таким чином, актуальність теми управління фінансовими ризиками в умовах міжнародної економічної інтеграції обумовлена необхідністю адаптації бізнесу до змінних умов ринку, врахуванням глобальних викликів та пошуком ефективних методів мінімізації ризиків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На даний момент існує активне наукове вивчення ризиків в контексті міжнародної економічної інтеграції. Це підтверджується численними науковими роботами, які фокусуються на адмініструванні ризиків та управлінні проектами в глобальному бізнесі. Дослідники, такі як Гавриш О., Головацька С., Данченко О., Занора В., Дурицька Г., Кваша О., Фоміна В., Олійник Н., Кавун В. та інші, розглядали різні грані ризиків у контексті міжнародної економічної інтеграції. Проте, більшість цих досліджень зосереджена на конкретних аспектах, не надаючи повного розуміння всієї проблематики ризиків в контексті міжнародної економічної інтеграції.

Метою статті є комплексний аналіз та дослідження стратегічного підходу до управління фінансовими ризиками в умовах міжнародної економічної інтеграції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міжнародна економічна інтеграція передбачає активізацію економічних відносин між країнами, що веде до збільшення обсягів міжнародної торгівлі, інвестиційної діяльності та міжнародних партнерств. У такому контексті підприємства, які ведуть міжнародний бізнес, стикаються з рядом фінансових ризиків:

1. Валютний ризик. Цей ризик пов'язаний з можливими втратами внаслідок коливань валютних курсів. Підприємства, які здійснюють операції в іноземній валюті, можуть зазнати втрат через несприятливі зміни курсів обміну.

2. Ризик зміни ставок проценту. Міжнародні компанії часто залучають кредити або інвестують на міжнародних ринках, де ставки проценту можуть коливатися. Це може вплинути на вартість кредитування або дохідність інвестицій.

3. Політичний ризик. Політична нестабільність, зміни у законодавстві або державній політиці країни, де діє компанія, може призвести до втрат або додаткових витрат.

4. Ризик країни. Він включає в себе ризики, пов'язані з економічною, фінансовою та соціальною ситуацією в конкретній країні. Наприклад, економічна криза в країні може призвести до зниження попиту на товари або послуги компанії.

5. Трансфертний ризик. Пов'язаний з обмеженнями або контролем над переказами коштів між країнами.

6. Ризик ліквідності. Можливість компанії забезпечити свої короткострокові зобов'язання в умовах міжнародної діяльності.

7. Ризик невиконання контракту. Партнери з інших країн можуть не виконати свої зобов'язання за міжнародними договорами або контрактами [1–2].

Враховуючи вищезазначені ризики, підприємствам, які ведуть міжнародний бізнес, необхідно розробляти стратегії їх управління та мінімізації для забезпечення стабільності та ефективності своєї діяльності на міжнародному рівні.

Управління фінансовими ризиками є важливою частиною стратегічного планування будь-якої компанії, особливо тих, що ведуть міжнародний бізнес. Існує ряд методів та

інструментів, які допомагають компаніям ідентифікувати, аналізувати та мінімізувати потенційні ризики.

Диверсифікація. Розподіл інвестицій між різними активами, географічними регіонами або ринками. Це допомагає зменшити вплив негативних подій на конкретному ринку або секторі.

Хеджування. Використання фінансових інструментів, таких як ф'ючерси, опціони та свопи, для захисту від небажаних коливань цін, валютних курсів або ставок проценту.

Страховання. Застосування страхових полісів для покриття потенційних ризиків, таких як ризики невиконання контракту, політичні ризики тощо.

Контракти вперед. Укладання договорів на майбутнє з фіксованою ціною для зменшення ризику коливань цін на товари або послуги.

Внутрішній аудит та контроль. Регулярний перегляд фінансової діяльності компанії для виявлення та виправлення потенційних слабких місць [3].

Сценарне планування. Розробка різних сценаріїв розвитку подій та оцінка їх потенційного впливу на фінансову стабільність компанії.

Обмеження експозиції. Встановлення лімітів на розмір певних операцій або позицій для обмеження потенційних втрат.

Неперервне моніторинг та аналіз ризиків. Систематичний збір та аналіз даних про потенційні ризики, їх оцінка та корекція стратегії управління ризиками.

Використання цих методів дозволяє компаніям ефективно управляти фінансовими ризиками, адаптуватися до змінних умов ринку та забезпечувати стабільність та розвиток своєї діяльності.

Корпоративна культура відіграє ключову роль в управлінні ризиками в організації. Вона визначає, як співробітники сприймають, реагують та діють у відповідь на різні ризики. Ось декілька аспектів, які підкреслюють важливість корпоративної культури в контексті управління ризиками:

Сприйняття ризику. Корпоративна культура впливає на те, як співробітники сприймають ризик: як можливість чи як загрозу. Організації з культурою, яка сприяє інноваціям, можуть бути більш відкритими до ризиків, тоді як консервативні компанії можуть уникати ризиків [4].

Комунікація та відкритість. В організаціях, де підтримується культура відкритості, співробітники можуть вільно обговорювати потенційні ризики та висувати пропозиції щодо їх управління. Комунікація та відкритість є вітальними компонентами ефективного управління фінансовими ризиками. Вони допомагають забезпечити, що всі зацікавлені

сторони розуміють потенційні ризики, а також стратегії та дії, прийняті для їх управління:

– прозорість для зацікавлених сторін. Відкрита комунікація допомагає забезпечити, що інвестори, кредитори, партнери та інші зацікавлені сторони розуміють ризики, з якими стикається компанія, та її підхід до управління цими ризиками;

– залучення співробітників. Відкрита комунікація сприяє залученню співробітників у процес ідентифікації та управління ризиками, що, в свою чергу, може привести до виявлення нових ризиків або нових способів їх мінімізації;

– підтримка корпоративної культури. Культура відкритості та комунікації сприяє створенню середовища, де співробітники відчують себе комфортно, обговорюючи ризики та висувуючи пропозиції щодо їх управління;

– постійне навчання та адаптація. Регулярні обговорення ризиків та стратегій їх управління допомагають організації адаптуватися до змінних умов ринку та нових викликів;

– підвищення довіри. Прозорість та відкрита комунікація можуть підвищити довіру до компанії з боку інвесторів, клієнтів та партнерів, оскільки вони бачать, що компанія активно та відповідально підходить до управління ризиками;

– ефективне прийняття рішень. Швидкий обмін інформацією та відкрита комунікація сприяють ефективному прийняттю рішень на всіх рівнях управління [5].

В умовах глобалізації та швидких змін ринкового середовища комунікація та відкритість стають ключовими факторами успіху в управлінні фінансовими ризиками. Вони допомагають компаніям адаптуватися, реагувати на виклики та використовувати ризики як можливість для росту та інновацій.

Відповідальність. Корпоративна культура, яка акцентує увагу на відповідальності, сприяє тому, що співробітники відчують особисту відповідальність за управління ризиками та дотримання встановлених процедур.

Навчання та розвиток. Організації, які інвестують у навчання своїх співробітників з питань управління ризиками, зміцнюють свою корпоративну культуру та підвищують готовність команди до реагування на ризики.

Взаємодія та співпраця. Культура, яка сприяє командній роботі, може підсилити здатність організації ефективно управляти ризиками, оскільки співробітники об'єднують свої зусилля для ідентифікації, аналізу та реагування на ризики.

Етика та цінності. Організації, які мають чітко визначені етичні стандарти та цінності, зазвичай мають більш дисциплінований підхід до управління ризиками.

Корпоративна культура є фундаментом для ефективного управління ризиками. Вона впливає на ставлення, поведінку та дії співробітників у відповідь на ризики, а також на те, як організація як ціле підходить до процесу управління ризиками [6].

Стратегічний підхід до управління фінансовими ризиками передбачає довгострокове планування та системний підхід до ідентифікації, оцінки, моніторингу та мінімізації ризиків, які можуть вплинути на фінансову стабільність організації. Ось ключові елементи стратегічного підходу:

Ідентифікація ризиків. Визначення потенційних фінансових ризиків, які можуть вплинути на організацію, з урахуванням її специфіки, ринкового положення та зовнішнього середовища.

Оцінка ризиків. Аналіз імовірності виникнення ризиків та можливого впливу на фінансові показники компанії. Використання кількісних та якісних методів оцінки.

Визначення стратегії. Розробка стратегії управління ризиками, яка відображає цілі та пріоритети організації, а також доступні ресурси.

Впровадження стратегії. Застосування конкретних інструментів та методів для мінімізації ризиків, таких як хеджування, диверсифікація, страхування тощо [7].

Моніторинг та перегляд. Регулярний моніторинг фінансового стану компанії, ринкових умов та інших факторів, які можуть вплинути на ризики. Адаптація стратегії на основі отриманих результатів.

Комунікація та навчання. Забезпечення високого рівня обізнаності та підготовки співробітників у питаннях управління ризиками. Проведення навчальних програм та семінарів.

Корпоративна культура. Формування культури, яка підтримує стратегічний підхід до управління ризиками, сприяє відкритості, відповідальності та командній роботі.

Стратегічний підхід до управління фінансовими ризиками дозволяє організації не лише реагувати на виникнення ризиків, але й передбачати їх, розробляти ефективні стратегії їх мінімізації та забезпечувати стабільний розвиток в довгостроковій перспективі.

Висновки. Корпоративна культура відіграє вирішальну роль у формуванні підходів до управління ризиками. Компанії, які підтримують культуру відкритості та комунікації, мають більш ефективні механізми ідентифікації, оцінки та реагування на фінансові ризики. Управління фінансовими ризиками вимагає довгострокового планування та системного підходу. Тільки через стратегічне планування компанії можуть адекватно реагувати на зміни у зовнішньому середовищі та мінімізувати потенційні втрати. Відкрита комунікація між усіма зацікавленими сторонами не лише сприяє кращому розумінню та усвідомленню ризиків, але й створює основу для колективного прийняття рішень та розробки стратегій. У світі, що постійно змінюється, важливо не лише ідентифікувати та управляти ризиками, але й регулярно переглядати свої стратегії та тактику, адаптуючись до нових умов. Інвестиції в навчання та розвиток співробітників з питань управління ризиками є ключовим компонентом створення резиліентної організації, здатної впоратися з викликами майбутнього. Прозорість, відкритість та ефективне управління ризиками підвищують довіру до компанії з боку інвесторів, партнерів та клієнтів, що є важливим активом в сучасному бізнес-середовищі.

В умовах глобалізації та швидкого розвитку технологій управління фінансовими ризиками стає все більш складним завданням. Однак, з правильним підходом, стратегією та корпоративною культурою, компанії можуть не лише уникати потенційних втрат, але й використовувати ризики як можливості для інновацій та росту.

Список використаних джерел:

1. Гавриш О. А., Кавун В. А. Критичний аналіз нормативних засад управління проектними ризиками. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2017. № 14. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/108781>
2. Данченко О. Б., Занора В. О. Проектний менеджмент: управління ризиками та змінами в процесах прийняття управлінських рішень : монографія. Черкаси : ПП Чабаненко Ю. А., 2019. 278 с.
3. Дурицька Г. В. Сучасні підходи до ризик-менеджменту міжнародних інвестиційних проектів. *Регіональна економіка*. 2012. № 2. С. 129–138.
4. Пильнова В. П., Гавриш О. М., Капелюшна Т. В. Формування системи управління підприємницькими ризиками. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 24. С. 51–57.
5. Сосновська О., Деденко Л. Ризик-менеджмент як інструмент забезпечення стійкого функціонування підприємства в умовах невизначеності. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2019. № 1(3). С. 70–79.
6. Охрімченко О. О., Скоробогатова Н. Є., Манаєнко І. М., Ярьсько Р. С. Управління інноваційними проектами в умовах міжнародної інтеграції : монографія. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2018. 262 с.

7. A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK Guide). Fifth Edition. USA : Project Management Institute, Pennsylvania, 2013. 616 p.

References:

1. Havrysh, O.A. and Kavun, V.A. (2017) Critical analysis of regulatory principles of project risk management. *Ekonomichnyi visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy "Kyivskiy politekhnichnyi instytut"*, no. 14. Available at: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/108781>

2. Danchenko, O.B. and Zanora, V.O. (2019) Proektniy menedzhment: upravlinnia ryzykamy ta zminamy v protsesakh pryiniattia upravlinskykh rishen [Project management: managing risks and changes in management decision-making processes]: monograph. Cherkasy: PP Chabanenko Yu.A., 278 p.

3. Durytska, H.V. (2012) Modern approaches to risk management of international investment projects. *Rehionalna ekonomika*, no. 2, pp. 129–138.

4. Pylnova, V.P., Havrysh, O.M. and Kapeliushna, T.V. (2020) Formation of the business risk management system. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 24, pp. 51–57.

5. Sosnovska, O. and Dedenko, L. (2019) Risk management as a tool for ensuring stable functioning of the enterprise in conditions of uncertainty. *Yevropeiskiy naukovyi zhurnal Ekonomichnykh ta Finansovykh innovatsii*, no. 1(3), pp. 70–79.

6. Okhrimenko, O.O., Skorobohatova, N.Ye., Manaienko I.M. and Yaresko, R.S. (2018) Upravlinnia innovatsiinymy proektamy v umovakh mizhnarodnoi intehratsii [Management of innovative projects in conditions of international integration]: monograph. Kyiv: KPI im. Ihoria Sikorskoho, Vyd-vo "Politekhnik", 262 p.

7. A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK Guide) (2013) Fifth Edition, Project Management Institute, Pennsylvania, USA, 616 p.